

स विचिन्त्य महातेजाः पुनरेवाब्रवीदचः । असंशयं सूतपुत्र कालः संचिपते जगत् ।
सृजते च पुनः सर्वं नेह विद्यति शाश्वतं । नरो नारायणश्चैव सर्वज्ञः सर्वभूतहृत् ।
देवा वैकुण्ठमित्याहुर्नरा विष्णुमिति प्रभुः ।

इति श्रीमहाभारते भोग्यपर्वणि जम्बूखण्डविनिर्माण पर्वणि धृतराष्ट्रवाक्ये अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥

॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ यदिदं भारतं वर्षं यत्रेदं मूर्च्छतं बलं । तत्रातिमात्रं लुब्धोऽयं पुत्रो दुर्योधनो मम ।

यत्र गृद्धाः पाण्डुपुत्रा यत्र मे मज्जते मनः । एतन्मे तत्त्वमाचक्ष्व त्वं हि मे बुद्धिमान्नतः ।

॥ सञ्जय उवाच ॥ न तत्र पाण्डवा गृद्धाः शृणु राजन् वचो मम । गृद्धो दुर्योधनस्तत्र शकुनित्यापि शैबलः ।

अपरे चक्षियाश्चैव नानाजनपदेश्वराः । ये गृद्धा भारते वर्षे न मृष्यन्ति परस्परं ।

अत्र ते कीर्तयिष्यामि वर्षं भारत भारतं । प्रियमिन्द्रस्य देवस्य मनोर्वैवस्वतस्य च ।

पृथोश्च राजन्वैत्यस्य तथेच्छाकोर्महात्मनः । ययातेरम्बरीषस्य शिवेरीशोनरस्य च ।

श्वभस्य तथैलस्य नृगस्य नृपतेस्तथा । कुशिकस्य च दुर्द्वर्ष गाधेश्वर महात्मनः ।

शोमकस्य च दुर्द्वर्ष दिलीपस्य तथैव च । अन्येषाञ्च महाराज चक्षियाणां बलीयसां ।

सर्वेषामेव राजेन्द्र प्रियं भारत भारतं । तत्ते वर्षं प्रवक्ष्यामि यथाश्रुतमरिन्दम ।

शृणु मे गदतो राजन् यन्मां त्वं परिपृच्छसि । महेन्द्रो मलयः सङ्घः शक्तिमान् गन्धमादनः ।

विन्ध्यश्च पारिपात्रश्च सप्तैते कुलपर्वताः । तेषां सहस्रशो राजन् पर्वतास्ते समीपतः ।

अविज्ञाताः सारवन्तो विपुलाश्चित्रसानवः । अन्ये ततो परिज्ञाता इस्मा इस्मोपजीविनः ।

आर्यां च्छेच्छाश्च कौरव्य तैर्मित्राः पुरुषा विभो । नदीं पिवन्ति विपुलां गङ्गां सिन्धुं सरस्वतीं ।

गोदावरीं नर्मदाञ्च बाह्यदाञ्च महानदीं । शतद्रूं चन्द्रभागाञ्च यमुनाञ्च महानदीं ।

दृषदतीं विपाशाञ्च विपापां स्थूलबालुकां । नदीं वेत्तवतीञ्चैव कृष्णवेणीञ्च निम्बगां ।

इरावतीं वितस्ताञ्च पयोष्णीं देविकामपि । वेदसूतां वेदवतीं त्रिदिवामिन्धुमालवीं ।

करीषिणीं चित्रवहां चित्रसेनाञ्च निम्बगां । गोमतीं धूतपापाञ्च गण्डकीञ्च महानदीं ।

कौशिकीं निश्चितां कृत्यां निचितां लोहतारिणीं । रहस्यां शतकुम्भाञ्च सरयूञ्च तथैव च ।

चर्मण्वतीं चन्द्रभागां हस्तिसेमां दिशं तथा । शरावतीं पयोष्णीञ्च परां भीमरथीमपि ।

कावेरीं चुलकाञ्चापि वीणां शतबलामपि । नीवारां महिताञ्चापि सुप्रयोगां जनाधिप ।

पवित्रां कुण्डलां सिन्धुं राजनीं पुरमालिनीं । पूर्वाभिरामां वीराञ्च भीमामोघवतीं तथा ।

पलाशिनीं पापहरां महेन्द्रां पाटलावतीं । करीषिणीमसिक्रीञ्च कुशचीरां महानदीं ।

मकरीं प्रवरां मेनां हेमां धृतवतीं तथा । पुरावतीमनुष्णाञ्च श्रेयां कापीञ्च भारत ।

सदानोरामधृष्टाञ्च कुशधारां महानदीं । सदाकान्तां शिवाञ्चैव तथा वीरवतीमपि ।

वासुं सुवासुं गौरीञ्च कम्पनां सहिरण्वतीं । बरां वीरङ्गराञ्चापि पञ्चमीञ्च महानदीं ।

रथचित्रां ज्योतिरथां विश्वामित्रां कपिञ्चलां । उपेन्द्रां वज्रलाञ्चैव कुचीरां मधुवाहिनीं ।